

Hrvatski B1: Opisni okvir referentne razine B1

Marica Čilaš Mikulić

(*Hrvatski B1: Opisni okvir referentne razine B1*, ur. Ana Grgić, Milvia Gulešić Machata, Iva Nazalević Čučević, FF press, 2013.)

Priručnik *Hrvatski B1: Opisni okvir referentne razine B1* prvi je opis neke referentne razine hrvatskoga kao inoga napravljen prema razinama *ZEROJ-a*, izrađen prema protokolu opisanome u *Vodiču* Vijeća Europe. Europska unija preporučuje svim zemljama članicama izradu ovakvih priručnika kako bi se njihovi jezici mogli poučavati na što transparentniji i specificiraniji način kao strani jezici, o čemu u predgovoru priručnika govori profesor emeritus Jean-Claude Beacco sa Sveučilišta Sorbonne Nouvelle.

Urednice priručnika (A. Grgić, M. Gulešić Machata i I. Nazalević Čučević) u zahvali ističu stručnu pomoć u izradi priručnika profesora emeritusa Jean-Claudea Beaccoa i prof. dr. sc. Zrinke Jelaske, profesorice na Katedri za hrvatski standardni jezik Odsjeka za kroatistiku i vodeće stručnjakinje za hrvatski kao ini jezik.

Priručnik je nastao u okviru projekta *Metodologija i izrada udžbenika i testiranja za hrvatski kao drugi i strani jezik* voditelja prof. dr. sc. Ive Pranjkovića, profesora na Katedri za hrvatski standardni jezik Odsjeka za kroatistiku.

Priručnik ima 315 stranica. Sadržaj je podijeljen na 10 poglavlja, a čine ga još, uz zahvalu i predgovor, popisi kratica i znakova, dva dodatka i bilješke o autoricama. Šest je autorskih poglavlja, a četiri su rezultat timskoga rada.

Priručnik je rezultat petogodišnjega istraživanja, a namijenjen je sastavljačima programa, nastavnicima, mentorima i povjerenstvima kao i učenicima koji planiraju samostalno učenje. Autorice ističu da je *Okvir* opis, a ne propis te nastoji biti otvoren i fleksibilan, namijenjen različitim govornicima razine B1.

U prvome poglavlju *Značajke i namjena priručnika* urednice objašnjavaju sposobnosti govornika razine B1. Govornik razine B1, primjerice, može pratiti glavne ideje tijekom rasprave ako sudionici govore standardnim jezikom i jasno izražavaju svoje misli. Može se snaći u nepredvidljivoj situaciji u javnome životu, može se nepripremljen uključiti u razgovor o poznatim temama itd. Autorice su istraživale i analizirale kategorije pojedinih izričaja i diskursa, tzv. mikrofunkcije (u *Okviru* nazvane jezične funkcije) i makrofunkcije (strukturirani nizovi radnji poput razmjene informacija u govornome diskursu ili razmjena poruka u pisanome diskursu i sl.) konzultirajući okvire i pragove za sporazumijevanje nekih drugih jezika.

Drugo poglavlje *Opis razine B1 prema ZEROJ-u: komunikacijska kompetencija, jezične aktivnosti i strategije, kontekst korištenja jezikom, tekst*, autorice Ive Nazalević Čučević, opisuje sastavnice komunikacijske kompetencije i upućuje na poglavlja koja ih obrađuju – primjerice lingvistička sastavnica obrađuje se u poglavljima *Opći pojmo-*

vi, *Gramatička kompetencija, Posebni pojmovi i Izgovorna kompetencija*, sociolingvistička u poglavlju *Sociokulturne kompetencije*, a pragmatična u poglavljima *Pragmatična kompetencija* i *Jezične funkcije*. U ovome se poglavlju navode komunikacijske aktivnosti i strategije u govorenju i pisanju te tekstovi govorne i pisane proizvodnje koje govornik razine B1 može prema preporukama i ljestvicama iz ZEROJ-a razumjeti, npr. kratke informacije vezane uz svakodnevni život, kraće rasprave na standardnome jeziku, jednostavne radijske i televizijske žanrove, kratke prozne tekstove ili suvremene jednostavne lirske tekstove itd.

U trećemu poglavlju *Pragmatična kompetencija* autorica Iva Nazalević Čučević tumači ovisnost ove kompetencije o jezičnoj i sociolingvističkoj. Pragmatičnu kompetenciju dijeli na diskursnu i funkcionalnu navodeći pritom neke strane i domaće autore koji su se bavili analizom diskursa (Grice 1975, Brown i Yule 1983, Silić 2006, Badurina 2008 i dr.). Govornik razine B1 u hrvatskome jeziku trebao bi biti upoznat s nekim osobitostima personalnoga podstila administrativno-poslovnoga stila hrvatskoga jezika, s nekim osobitostima novinarsko-publicističkoga stila, s određenim karakteristikama proznoga podstila književnoumjetničkoga funkcionalnoga stila te s nekim osobitostima razgovornoga stila hrvatskoga jezika, zaključuje autorica.

U izradi četvrtoga poglavlja *Jezične funkcije* sudjelovale su Marinela Aleksovski, Ivančica Banković-Mandić, Ines Carović, Jelena Cvitanušić Tvico, Ana Grgić, Milvia Gulešić Machata, Aida Korajac i Iva Nazalević Čučević. U izboru jezičnih funkcija vodilo se računa o registru (varijetetu), morfosintaktičkoj složenosti, učestalosti i sl. Autorice napominju da se jezične funkcije ne poučavaju izolirano, već se prema potrebi uklapaju u različite tekstove. Jezične funkcije obrađuju se u šest skupina, a to su: *razmjenjivanje informacija, razgovor o mišljenjima i stajalištima, razgovor o osjećajima i stanjima, razgovor kojim se utječe na tijek događaja, razgovor u društvenim ritualima i oblikovanje razgovora*. Svaka skupina ima nekoliko podskupina, npr. *razgovor o mišljenjima i stajalištima* obrađuje, među ostalim, slaganje s pozitivnom tvrdnjom, slaganje s negativnom tvrdnjom, neslaganje s pozitivnom tvrdnjom, neslaganje s negativnom tvrdnjom. Jezične su funkcije izvrsno grafički oblikovane. S lijeve se strane nalazi formula koja se s desne strane oprimjeruje. Ono što prema autoricama pripada razini B1 otisnuto je masnim slovima, a funkcije koje su poznate govornicima nižega stupnja otisnute su običnim slovima. Primjeri su katkad navedeni i u dijaloškoj formi.

Peto poglavlje *Opći pojmovi* također je nastalo zajedničkim promišljanjem više autorica (M. Aleksovski, I. Banković-Mandić, J. Cvitanušić Tvico, A. Grgić, M. Gulešić Machata, A. Korajac i I. Nazalević Čučević). U njemu se donosi popis riječi koji je govornicima potreban u komunikacijskim situacijama navedenima u prethodnome poglavlju. Autorice navode da to nije rječnik već popis riječi koje se predlažu za poučavanje na ovoj razini. Popis riječi nalazi se u kanonskome obliku s lijeve strane, a kontekstualiziran je s desne strane. Uz neke se pojmove navodi i struktura unutar koje se ovi pojmovi isključivo ili najčešće javljaju. U ovome se poglavlju obrađuju sljedeće skupine pojmova: egzistencijalni, količinski, prostorni, vremenski, kvalitativni, mentalni pojmovi, osjećaji i govorenje te odnosi. Također su masnim slovima

otisnute riječi kojima bi govornik ove razine trebao ovladati, a obično su otisnute riječi kojima su ovladali govornici niže razine. Uočljivo je da su autorice u primjerima vodile računa o podjednakoj zastupljenosti muškoga i ženskoga roda, podjednakoj zastupljenosti hrvatskih gradova i regija te učestalosti izričaja.

U šestome poglavlju *Gramatička kompetencija* autorica Sanda Lucija Udier donosi pregled gramatičkoga sadržaja kojim ovladavaju govornici hrvatskoga jezika na razini B1, tj. koji im je potreban za ostvarivanje komunikacijskih ciljeva predviđenih za njihovu razinu. Tumačenje da je na razini B1 osnovna morfologija hrvatskoga jezika dobro usvojena te da na razini B1 hrvatskoga jezika morfologija prevladava nad sintaksom autorica potkrepljuje nekim suvremenim istraživanjima hrvatskoga kao inoga. Na razini B1 sintaktičke se i morfološke kompetencije dalje razvijaju i proširuju te povezuju sa semantičkom kompetencijom kao što je, primjerice, poznavanje glagolskih oblika u funkciji izražavanja vremena, načina, aspektualnosti i modalnosti, ali i dalje vodeći se kriterijem učestalosti, pa se primjerice u *Okviru* ne navode svi vidski parnjaci. Uz usvajanje različitih obrazaca jednostavne rečenice usvajaju se i pojedine vrste složenih rečenica te vezivni gramatički i leksički elementi – veznici, konektori i deikse.

Sedmo poglavlje *Posebni pojmovi* donosi pojmove koji govornicima omogućuju prijelaz prema mogućnosti izražavanja složenijih misli i tema od onih svakodnevnih, pa se tu nalazi leksik povezan s posebnim područjima života. Autorice naglašavaju da to nije rječnik već samo popis leksičkih elemenata uobličeni u 15 podskupina potreban za realizaciju komunikacijskih zadataka na razini B1. Pojmovi koji se uvode na razini B1 otisnuti su masnim slovima.

Osmo poglavlje *Izgovorna kompetencija* autorice Ivančice Banković Mandić objašnjava što sve prema ZEROJ-u uključuje fonetska kompetencija. Između ostaloga, rečeničnu prozodiju, prozodiju riječi obilježja glasova itd. Izgovor govornika ove razine trebao bi biti razumljiv, ali se strani naglasak još osjeća. Govornici bi trebali poznavati pravopisne konvencije i razumjeti konvencionalni sustav za bilježenje izgovora i mjesta naglasaka. U poglavlju se govori o diferencijaciji standardnoga izgovora na klasični i tzv. prihvaćeni te o glavnim razlikama tih dvaju sustava. Uz koristan pregled fonetske literature poglavlje donosi i nekoliko zanimljivih grafičkih rješenja kao što je prikaz vokalskoga trokuta s frekvencijama prvoga i drugoga formanta kao akustičkih obilježja koja određuju boju glasova. U poglavlju se donosi i popis glasova hrvatskoga jezika s učestalosti u postocima u hrvatskome standardnome govoru s primjerima u neutralnome položaju. Navedeni su primjeri uvježbavanja nekih fonoloških opreka, primjeri čistih glasovnih promjena koje se ne provode u pismu te glavni naglasni obrasci rečenica. Dano je nekoliko korisnih uputa o redoslijedu poučavanja i korekcije izgovora.

Deveto poglavlje Sande Lucije Udier *Pravopisna kompetencija* donosi kratak, ali vrlo koristan pregled hrvatske pravopisne norme vezane uz pisanje riječi i rečenica, interpunkcijske znakove, pisanje velikoga i maloga početnoga slova te bilježenje kratica čije se poznavanje očekuje od govornika na razini B1. Pravopisna je kompetencija

sastavni dio jezične kompetencije, a, kako autorica ističe, govornik na razini B1 može napisati tekst koji je razumljiv poštujući osnovne pravopisne propise da ga se može lako pratiti.

U desetome poglavlju *Sociokulturna kompetencija* Milvia Gulešić Machata obrađuje pet sastavnica međukulturne sposobnosti (aktivnu, etnolingvističku relativnu, interpretativnu i međukulturnu) i daje pregled literature istraživanja sociokulturne kompetencije koje je u posljednjih nekoliko desetljeća doživjelo pravi procvat. Ističe da suvremena nastava hrvatskoga kao inoga jezika podrazumijeva plansko i strukturirano ovladavanje činjenicama za hrvatsku kulturu i razvijanje sociokulturne kompetencije od početka učenja hrvatskoga jezika. Autorica navodi izbor kulturnih sadržaja kojima bi govornik razine B1 mogao ovladati, ali navodi da je prethodno potrebno napraviti analizu potreba korisnika. Objašnjava da se ovom kompetencijom može ovladati i na prvome jeziku, a ne nužno na jeziku koji se uči.

Dodatak 1 i Kazalo pojmova izradile su Ines Carović, Jelena Cvitanušić Tvico i Jadranka Brnčić. U njemu se nalaze riječi, kolokacije i frazemi iz primjera u 4., 5., 6., i 7. poglavlju. Svakomu je pojmu podcrtan naglašeni vokal i navedena stranica na kojoj se spominje.

Aida Korajac izradila je popis udžbenika i priručnika za učenje hrvatskoga kao inoga jezika.

Hrvatski B1: Opisni okvir referentne razine B1 vrlo je koristan, nezaobilazan i pregledan priručnik za sve koji se bave poučavanjem i ispitivanjem znanja hrvatskoga kao inoga (sastavljačima programa, nastavniciima, mentorima i ispitnim povjerenstvima) ali i samostalnim učenjem hrvatskoga kao inoga ili poučavanjem bilo kojega stranoga jezika. Na kraju spomenimo da skupina istraživačica radi na izradi opisnoga okvira referente razine B2, što je još jedan važan i velik korak u standardizaciji poučavanja hrvatskoga kao inoga jezika.